

Υπόμνημα περί της Ελλάδος

Φρανσουά-Ρενέ ντε Σαλωπριάν

Τα εσχάτως συμβάντα εις την Ελλάδα ειλκυσαν εκ νέου της Ευρώπης τα βλέμματα προς την άτυχον ταύτην γην. Κοπάδια ανδραπόδων Μαύρων, από τους μυχούς της Αφρικής μεταφερμένων, συντρέχουν δια ν' αποτελειώσουν εις τας Αθήνας το έργον των μαύρων του σαραΐου ευνούχων. Εκείνοι έρχονται ν' ανατρέψουν με την δύναμιν των τα ερείπια τα οποία τούτων η αδυναμία άφινε τουλάχιστον να διαμένουν.

Έμελλεν άρα ο αιών μας να ιδή πλήθη αγρίων καταπνίγοντα τον αναγεννώμενον πολιτισμόν εις τον τάφον ενός έθνους το οποίον εξημέρωσε και επολίτισε την οικουμένην ; οι Χριστιανοί θέλουν άρα αφήσει τους Τούρκους να σφάζουν ανεμποδίστως Χριστιανούς; Και αι Νόμιμαι της Ευρώπης Πολιτεΐαι θέλουν άρα υποφέρει χωρίς αγανάκτησιν να διδεται το ιερόν της Νομιμότητος όνομα εις μίαν τυραννίαν η οποία και αυτόν τον Τιβέριον ήθελε κάμει να εντραπή ;

Δεν αποβλέπομεν ουδέ ποσώς εις το ν' αναγράψωμεν εδώ την αρχήν και ιστορίαν των ταραχών της Ελλάδος, επειδή πρόχειρα είναι εις όλους τα εις την θλιβεράν ταύτην υπόθεσιν καταγινόμενα παμπληθή συγγράμματα. Ο μόνος του παρόντος υπομνήματος σκοπός είναι να ανακαλέσωμεν την προσοχήν του Κοινού εις ένα

αγώνα ο οποίος πρέπει να λάβη τέλος· έτι δε να διορισθωμεν τινάς αρχάς, να λύσωμεν τινάς ζητήσεις, να προβάλωμεν τινάς γνώμας αι οποίαι ημπορούν να καρποφορήσουν ωφελίμως εις τας κεφαλάς των άλλων· ν' αποδείξωμεν ότι δεν είναι τίποτε απλούστερον και ευκατορθώτερον από της Ελλάδος την ελευθέρωσιν· και τέλος πάντων να κινήσωμεν, ει δυνατόν, δια μέσου της υπολήψεως την των κρατούντων θέλησιν· διότι και όταν δεν δυνάμεθα πλέον να προσφέρωμεν εις την ταλαιπωρουμένην θρησκείαν και ανθρωπότητα ει μη ευχάς, πάλιν χρεωστούμεν να εκφωνίσωμεν καν τα ευχάς μας, δια να τας ακούσουν οι δυνατοί.

Δεν είναι κανείς ος τις δεν επιθυμεί των Ελλήνων την απολύτρωσιν, ή τουλάχιστον δεν είναι κανείς ος τις ήθελε τολμήσει να εναγκαλισθή αναφανδόν την μερίδα των δυναστευόντων κατά των δυναστευομένων· η δε εντροπή αυτή είναι προδιάθεσις ευνοϊκή εις τον αγώνα περί του οποίου ο λόγος.

Αλλ' οι περί των Ελλήνων πραγμάτων, χωρίς όμως έχθραν κατά των Ελλήνων, γράψαντες πολιτικοί, διΐσχυρίσθησαν ότι δεν πρέπει να λάβωμεν μέρος εις αυτά, δια τέσσαρας μάλιστα λόγους·

Α. Επειδή η βασιλεία των Τούρκων ανεγνωρίσθη εις την εν Βιέννη Συνέλευσιν ως μέλος αναγκαίον εις την ολοσχέρειαν της Ευρώπης·

Β. Επειδή ο Σουλτάνος είναι νόμιμος κύριος των Ελλήνων, όθεν έπεται ότι οι Έλληνες είναι αντάρται·

Γ. Επειδή η μεσιτεία των Δυνάμεων αι οποίαι ήθελαν μεσολαβήσει ημπορεί να προξενήση πολιτικής δυσκολίας.

Δ. Επειδή δεν συμφέρει να συστηθή δημοκρατουμένη πολιτεία ει τα ανατολικά της Ευρώπης.

Κατά πρώτον ας εξετάσωμεν τους πρώτους δύο λόγους.

Πρώτος λόγος· Η βασιλεία των Τούρκων ανεγνωρίσθη εις την εν Βιέννη Συνέλευσιν ως μέλος αναγκαίον εις την ολοσχέρειαν της Ευρώπης.

Η εν Βιέννη Συνέλευσις εγγυήθη λοιπόν εις τον Σουλτάνον την ακεραιότητα της Επικρατείας του ; Πως ! την ασφάλισεν άρα και ως προς τα τύχας του πολέμου ; Οι πρέσβεις της Πόρτας ευρέθησαν παρόντες εις την Συνέλευσιν ; ο Βεζίρης υπέγραψεν εις το πρωτόκωλον ; ο Μουφτής υπεσχέθη να υπερασπισθή τον Αρχιερέα της Ρώμης, και ο Αρχιερέυς τον Μουφτήν ; Αλλά φοβούμεθα μήπως ηθέλαμεν παρεκτραπή από την σεμνοπρέπειαν την οποία απαιτεί η υπόθεσις, επιμένοντες εις δόξας τόσοσιν αλλόκοτους και στραβάς επίσης.

Προς τούτοις δε και η Πόρτα με μεγάλην έκπληξιν ήθελεν ακούσει ότι εμφαντάσθησαν τινές να την εγγυηθούν κανέν πράγμα μάλλον δε αι τοιαύται εγγυήσεις ήθελαν φανή εις αυτήν αυθαδιάσματα. Ο Σουλτάνος βασιλεύει επί ονόματι του Κουρανίου και της μαχαίρας, και το ν' αναγνωρίση κανείς τα δικαιώματά του είναι ταυτό ως να επέχη περί αυτών, αυτό δηλαδή ως να υποθέση ότι αυτός δεν εξουσιάζει καθ' όλην την θέλησιν του · επειδή εις την δεσποτικήν διοίκησιν νόμος είναι το αμάρτημα ή το παρανόμημα, κατά την μεγαλητέραν ή μικροτέραν νομιμότητα της πράξεως.

Αλλ' οι συγγραφείς οι διΐσχυριζόμενοι ότι η Επικράτεια του Σουλτάνου ετέθη υπό την προστασίαν της εν Βιέννη Συνελεύσεως, ενθυμούνται ότι αι κτήσεις των χριστιανών ηγεμόνων, συμπεριλαμβανομένων και των αποικιών αυτών, τώντι ετέθησαν υπό την εγγύησιν των συνθηκών της ειρημένης Συνελεύσεως ; Εννοούν πού ημπορεί να φέρη η ζήτησις αύτη, την οποίαν εν παρόδω εδώ προτεινομεν ; Όταν πρόκειται λόγος περί των Ισπανικών αποικιών, αναφέρουν τίποτε περί της εν Βιέννη ταύτης Συνελεύσεως, την οποίαν τόσοσιν αλλόκοτα προβάλλουν όταν ο λόγος πρόκειται περί της Ελλάδος ;

Ας μας συγχωρεθή τουλάχιστον ν' απαιτήσωμεν χάριν των θυμάτων του Μουσουλμανικού δεσποτισμού την ελευθερίαν την οποίαν νομίζουν τινές ότι έχουν δικαίωμα ν' απαιτήσουν υπέρ των υπηκόων της Καθολικής Μεγαλειότητος. Το να παραβή τις τα άρθρα μιας γενικής συνθήκης υπογεγραμμένης απ' όλας τας μερίδας, επί λόγω του να προξενήση εις

ολοκλήρους λαούς ό,τι νομίζει μέγιστον αγαθόν, δεδόσθω · αλλά τότε καν ας μη επικαλήται

πλέον την αυτήν συνθήκην και προς συντήρησιν της αθλιότητος, της αδικίας και της δουλείας.

Δεύτερος λόγος · Ο Σουλτάνος είναι νόμιμος κύριος των Ελλήνων, όθεν έπεται ότι οι Έλληνες είναι αντάρται.

Πρώτον μεν ο Σουλτάνος δεν αντιποιείται τας τιμάς της νομιμότητος τας οποίας καλοπροαίρετοι τινές φίλοι του αποδίδουν εις αυτόν, και ήθελε μάλιστα δυσареστηθή εις αυτάς καθ' υπερβολήν, ή μάλλον ειπείν αυτός δεν συνηθίζει να προβιβάζη τους χριστιανούς εις τον βαθμόν των νομίμων υπηκόων.

Έπειτα οι νόμιμοι υπήκοοι του διαδόχου του Μωάμεθ είναι μωαμεθανοί · οι δε Έλληνες, ως χριστιανοί, ούτε νόμιμοι υπήκοοί του είναι ούτε άνομοι, αλλ' είναι δούλοι, ή μάλλον ειπείν σ κ ύ λ ο ι γεννημένοι δια ν' αποθνήσκουν κάτω από την ράβδον των Μουσουλμάνων, ήτοι των αληθώς πιστών.

Το δε Ελληνικόν έθνος, το οποίον οι Τούρκοι δεν ένωσαν εις εν και το αυτό σώμα με το ίδιον των έθνος, μη προσκαλέσαντες αυτό εις την μετοχήν της ιδιωτικής και πολιτικής των κοινότητος, δεν υπόκειται εις καμμίαν από τας συμφωνίας αι οποίαι συνδέουν τους υπηκόους προς της ηγεμόνας και τους ηγεμόνας προς τους υπηκόους. Καθυποβληθέν κατ' αρχάς εις το δικαίωμα της κατακτήσεως, αξιώθη από τον νικητήν μερικά προνόμια εις αμοιβήν ενός φόρου τον οποίον κατένευσε να πληρόνη. Επλήρωσεν, υπήκουσεν έως ότου εφυλάχθησαν αυτά τα προνόμια · επλήρωσε μάλιστα και υπήκουσε και αφ' ου τα προνόμιά του αθετήθησαν. Αλλ' αφ' ου τέλος πάντων εκρέμασαν τους ιερείς του, και εμόλυναν τους ναούς του · αφ' ου έσφαξαν, έκαυσον, έπνιξαν χιλιάδας Ελλήνων · αφ' ου κατεπόρνευσαν τας γυναίκας των, και αρπάσαντες τα τέκνα των τα επώλησαν ως ανδράποδα εις τας αγοράς της Ασίας, τότε πλέον όσον αίμα έμενεν έτι εις την καρδιαν τόσων δυστυχών ανεσηκώθη και ανέβρασε · τότε οι εκ βίας και σιδηροδέσμιοι ούτοι δούλοι άρχισαν να

διαφεντεύονται μ' αυτά τα ίδια σίδηρά των. Ο Έλλην, ο οποίος προτού δεν ήτον υπήκοος κατά το πολιτικόν δίκαιον, έγινε τώρα ελεύθερος δυνάμει του φυσικού δικαίου, και απέσεισε τον ζυγόν χωρίς να γενή αντάρτης, χωρίς να διαρρήξη κανένα νόμιμον δεσμόν, επειδή ουδέ είχε συμφωνηθή κανείς δεσμός με αυτόν.

Ο Μουσουλμάνος και ο Χριστιανός εις τον Μωρέαν είναι δύο εχθροί οι οποίοι είχαν συμφωνήσει ανακωχήν με κάποιας συνθήκας, ο δε Χριστιανός ανέλαβε τα όπλα· δηλαδή ευρίσκονται πάλιν και οι δύο εις την αυτήν εκείνην θέσιν όπου ήσαν όταν άρχισαν τον πόλεμον προ τριακοσίων εξήντα ετών.

Πρόκειται λοιπόν τώρα να ιδώμεν αν η Ευρώπη θέλη και δύναται να σταματήσει την αιματοχυσίαν.

Εδώ όμως απαντώνται οι τελευταίοι δύο λόγοι·

Ότι η μεσιτεία των δυνάμεων αι οποίαι ήθελαν μεσολαβήσει ημπορεί να γεννήση πολιτικής δυσκολίας·

Και ότι δεν συμφέρει να συστηθή δημοκρατουμένη πολιτεία εις τα ανατολικά της Ευρώπης.

Οι λόγοι ούτοι ημπορούν ν' αναιρεθούν από τα πράγματα. Η μορφή της πολιτικής σκηνης άλλαξε κατά πολλά, και δεν είναι πλέον καθώς όταν εφάνησαν τα πρώτα της επαναστάσεως κινήματα εις την Πελοπόννησον. Το Διβάνιον και η αυλή της Πετρούπολεως άρχισαν να συνδέουν εκ νέου τας παλαιάς των σχέσεις· οι αυθένται διωρίσθησαν· οι Τούρκοι ευκαίρωσαν σχεδόν την Βλαχομολδαυίαν από τα στρατεύματά των· και αν μένη ακόμη καμμία ζήτησις άλυτος ως προς τας Αθηνάς, μ' όλον τούτο δεν είναι ολιγώτερον αληθές ότι τα πράγματα της Ελλάδος δεν συμπλέκονται πλέον με τα ιδιαίτερα πράγματα της Ρωσίας.

Επομένως ευρισκόμεθα εις θέσιν πάντη νέαν δια να πραγματευθώμεν· μάλιστα η Ρωσία έχει δυνάμει των συνθηκών της, και κυρίως των εν Ιασίω και

Βουκουρεστίω υπογεγραμμένων, αναντίρρητον δικαίωμα να λάβη μέρος εις τας θρησκευτικάς της Ελλάδος υποθέσεις.

Έπειτα η Ευρώπη δεν ευρίσκεται πλέον, ούτε ως προς την φύσιν των πολιτικών διατάξεών της, ούτε λόγω των αρετών των ηγεμόνων της, ούτε λόγω των φώτων των συμβουλίων και των εθνών της, εις την οποίαν ευρίσκετο θέσιν όταν ωνειρεύετο την διαμοιρασίαν της Τουρκίας. Εν γενικώτερον αισθημαδικαιοσύνης εισεχώρησεν εις την πολιτικήν, αφ' ότου αι κυβερνήσεις αύξησαν την δημοσιότητα των πράξεών των. Ποίος φαντάζεται σήμερον να διαμερίση την Επικράτειαν του Σουλτάνου; Ποίος στοχάζεται πόλεμον προς την Πόρταν; Ποίος ορέγεται τόπους και εμπορικά προνόμια, εν ω έχομεν περιουσίαν τόπων, και εν ω τα έθνη δεν εύχονται ή δεν νομοθετούν άλλο ει μη ισονομίαν και εμπορικήν ελευθερίαν;

Δεν πρόκειται λοιπόν, δια ν' απολαύσωμεν την αυτονομία της Ελλάδος, να ορμήσωμεν ομού κατά της Τουρκίας, και να πολεμήσωμεν έπειτα αναμεταξύ μας δια την διανομήν των λαφύρων · αλλά πρόκειται απλώς ν' απαιτήσωμεν ομοφώνως από την Πόρταν το να πραγματευθή με τους Έλληνας, και να δώση τέλος εις τον εξολοθρευτικόν πόλεμόν της ο οποίος καταθλίβει τους Χριστιανούς, διακόπτει τας εμπορικάς σχέσεις και επιμιξίας, εμποδίζει την θαλασσοπορείαν, υποχρεώνει τους ουδετέρους εις το να συνοδεύονται από πολεμικά πλοία, και καταταράττει τέλος πάντων την γενικήν ευτασίαν.

Αν το Διβάνιον δεν κατανεύση εις τα δικαιότατα ταύτα ζητήματα, τότε η αναγνώρισις της αυτονομίας της Ελλάδος από όλας τας δυνάμεις της Ευρώπης ήθελεν είναι το άμεσον επόμενον της μη συγκατανεύσεώς του · και με τούτο μόνον το έργον η Ελλάς ήθελε σωθή, χωρίς να ριφθή ουδέ μία μόνη βολή κανονίου εις βοήθειάν της · η δε Πόρτα ήθελεν αναγκασθή και αυτή ν' ακολουθήση, ογλίγωρα ή αργά, το παράδειγμα των χριστιανικών δυνάμεων. Αλλ' ημπορούμεν να αρνηθώμεν εις την Οθωμανικήν κυβέρνησιν το της κυριαρχίας δικαίωμα επάνω εις τους τόπους της Επικρατείας της;

Όχι· η Γαλλία μάλιστα χρεωστεί περισσότερο παρά πάσαν άλλην δύναμιν, να σεβαστή τον παλαιόν της σύμμαχον, και να διατηρήση ό,τι δυνατόν να διατηρηθή από τας προτέρας της συνθήκας και από τας αρχαίας της σχέσεις· πρέπει όμως είναι να πολιτευθώμεν με την Τουρκίαν, καθώς πολιτεύεται και αυτή με τ' άλλα έθνη.

Δια την Τουρκίαν, αι ξένα διοικήσεις δεν είναι ει μη πραγματικά διοικήσεις, επειδή ουδέ αυτή η ίδια θεωρεί μ' άλλον τρόπον τον εαυτόν της.

Αυτή δεν αναγνωρίζει το πολιτικόν της Ευρώπης δίκαιον, αλλά διοικείται κατά τον κώδικα των Ασιανών εθνών· δια τούτο ουδέ ποσώς δυσκολεύεται, παραδείγματος χάριν, να βάλη εις την φυλακήν τους πρέσβεις των εθνών με τα οποία αρχίζει πόλεμον.

Δεν αναγνωρίζει ουδέ το εθνικόν ημών δίκαιον· επομένως αν ο οδοιπόρος ος τις περιτρέχει την επικράτειάν της προστατεύεται από τα εν γένει φιλόξενα ήθη των κατοίκων και από τα ελεημονικά του Κουρανίου παραγγέλματα, από τους νόμους όμως δεν προστατεύεται.

Εις τας εμπορικές ομολογίας ο Μουσουλμάνος, μοναδικώς θεωρούμενος, είναι ειλικρινής, και φυλάττει με ευσέβειαν και πίστιν τας συμφωνίας του· ο φίσκος όμως, ήτοι ο δημόσιος θησαυρός, είναι άνομος και άπιστος.

Το δίκαιον του πολέμου των Τούρκων δεν είναι καθόλου το αυτό με το δίκαιον του πολέμου των Χριστιανών, επειδή εκείνο συγχωρεί τον θάνατον αντί της διαφεντεύσεως, και τον ανδραποδισμόν μετά την κατάκτησιν.

Το δικαίωμα της κυριαρχίας δεν ημπορεί να το επικαλεσθή νομίμως η Πόρτα, ει μη ως προς τας μουσουλμανικάς επαρχίας της· εις δε τας χριστιανικάς, όπου αυτή δεν υπερισχύει πλέον, αυτού έπαυσε και να βασιλεύη· επειδή η παρουσία των Τούρκων μεταξύ των Χριστιανών δεν είναι κοινωνίας σύστασις, αλλά στρατιωτική απλώς κατάσχεσις (εις όλα τα μέρη της Ελλάδος όπου η τοποθεσία

είναι αρμοδια εις τα πολεμικά, οι Έλληνες είναι εις ιδιαίτεραν κωμόπολιν εξωρισμένοι και χωρισμένοι από τους (Τούρκους). Αλλ' η Ελλάς, αν την υποθέσωμεν πολιτείαν αυτόνομον, άρα θέλει είναι και λόγου αξία εξίσου με την Τουρκίαν εις τας της Ευρώπης συνθήκας ; άρα θέλει ημπορέσει να χρησιμεύση αρκετά, με μόνας τας ίδιας της δυνάμεις, ως προπύργιον εναντίον των επιχειρήσεων μιας οποιασδήποτε δυνάμεως ; Η Τουρκία είναι τάχα οχυρότερος προμαχών ; η ευκολία με την οποία ημπορεί να κτυπηθή δεν είναι τάχα αποδεδειγμένη και πασιδηλος ; Είδαμεν εις τους προς την Ρωσσίαν πολέμους της, είδαμεν εις την Αίγυπτον πόσον δύναται ν' ανθέξη. Οι πολεμισταί της είναι μεν πολυάριθμοι και αρκετά ανδρείοι κατά την πρώτην προσβολήν, πλην ολίγα μόνον τάγματα γυμνασμένων στρατιωτών αρκούν εις διασκορπισμό των. Η πυροβολική της είναι μηδενική, και αυτό το επαινούμενον ιππικόν της δεν ηξέυρη να κάμη τα πρέποντα κινήματα, αλλά συντριβεται εις τας εφόδους του και εναντίον ενός μόνου λόχου πεζών · μία φούκτα Γάλλων στρατιωτών αφάνισε τους πολυθρullήτους Μαμελούκους. Εάν λοιπόν μία γνωστή δύναμις δεν έκαμεν εισβολήν εις την Τουρκίαν, ας αποδοθή μάλλον χάρις εις την επιείκειαν η οποία ευρέθη και επάνω εις θρόνον.

Αν θελήσωμεν δε να υποθέσωμεν ότι η Τουρκία εφυλάχθη δια τον οποίον καθείς συνέλαβε γνωστικόν φόβον του μήπως αναφθή γενικός πόλεμος, δεν είναι καθαρά φανερόν ότι όλαι αι αυλαί ήθελαν προσέχει ωσαύτως εις το να εμποδίσουν και της Ελλάδος την πτώσιν ; Η Ελλάς ογλίγωρα ήθελεν αποκτήσει συμμαχίας και συνθήκας, και δεν ήθελεν ευρεθή μόνη και αβοήθητος εις τον κίνδυνον.

Έτι δε η Ελλάς ελευθερωμένη, ωπλισμένη καθώς τα λοιπά χριστιανά έθνη, ωχυρωμένη και φυλαττομένη από οχυρωτάς και πυροβολιστάς τους οποίους ήθελε δανεισθή εις τας αρχάς από τους γείτονάς της, διωρισμένη από την φύσιν να κατασταθή εντός ολίγου με την ευφυϊαν της δύναμις θαλασσοκρατική · η Ελλάς αύτη, μ' όλην την μικρότητα της εκτάσεώς της,

ήθελε φυλάξει τα ανατολικά της Ευρώπης καλλιώτερα παρά την ευρύχωρον Τουρκίαν, και ήθελε χρησιμέυσει περισσότερο εις την πολιτικήν ισορροπίαν.

Τέλος πάντων ο αποχωρισμός της Ελλάδος από την Τουρκίαν δεν ήθελε καταλύσει την δύναμιν ταύτην, η οποία πάλιν ήθελεν αριθμεί εις την επικράτειάν της τόσας άλλας ευρωπαϊκάς πολεμικάς επαρχίας. Ημπορούμεν μάλιστα και να διΰσχυρισθώμεν ότι η Τουρκική Βασιλεία ήθελεν αποκτήσει περισσότεραν δύναμιν, όταν συσταθή οπωσούν και τρόπον τινά συγκεντρωθή, γινομένη όλη μουσουλμανική, και απαλλαττομένη από τα χριστιανικά εκείνα πλήθη τα συνορεύοντα με τους Χριστιανούς, τα οποία αυτή είναι αναγκασμένη να παρατηρή και να φυλάττη, καθώς παρατηρούν και φυλάττουν όλοι οι άνθρωποι τους εχθρούς των. Οι πολιτικοί μάλιστα της Πόρτας δοξάζουν ότι το Οθωμανικόν Κράτος δεν θέλει έχει όλην την δύναμιν του ει μη όταν επιστρέψη εις την Ασίαν· ίσως δεν απατώνται.

Όπως λοιπόν και αν εξετάσωμεν το πράγμα, το δικαίωμα της κυριαρχίας δεν ημπορεί να θεωρηθή με τον αυτόν τρόπον εις τους τόπους όπου δεσποζει το Μισοφέγγαρον, καθώς εις εκείνους όπου βασιλεύει ο Σταυρός. (...)

Οι Έλληνες τους οποίους καμμία δύναμις δεν εδυνήθη μέχρι τούδε να βοηθήση, δια τον φόβον μήπως κινδυνεύσουν να βλαφθούν άλλα πλέον άμεσα συμφέροντα· οι Έλληνες οι οποίοι ή θέλουν οικοδομήσει την ελευθερίαν των με τα ιδίας των χείρας, ή θέλουν ταφή υποκάτω εις τα ερείπιά της... (...).

Η Ελλάς αναγεννάται ηρωικώς από την στάκτην της. (...) Αναγνώρισε τας διηγήσεις των Γάλλων στρατιωτών οι οποίοι γνωρίζουν τι εστίν ανδρία, ανάγνωσε την διήγησιν των αγώνω εκείνων εις τους οποίους και αυτοί έχυσαν το ίδιόν των αίμα, και θέλεις ομολογήσει ότι οι άνδρες οι κατοικούντες την Ελλάδα είναι άξιοι να πατούν εκείνην την ένδοξον γην. Οι Κανάραι και οι Μιαούλαι ήθελαν ανακηρυχθή ως γνήσιοι Έλληνες και εις την Μυκάλην και την Σαλαμίνα. (...)

Αλλ' οποιαδήποτε και αν ήθελαν είναι της πολιτικής αι αποφάσεις, των Ελλήνων ο αγών κατήντησεν αγών κοινός όλων των εθνών. Φαίνεται ότι τα αθάνατα της Σπάρτης και των Αθηνών ονόματα εκίνησαν εις οίκτον και συμπάθειαν όλον τον κόσμον· εις όλα τα μέτη της Ευρώπης ευστήθησαν εταιρείαι προς βοήθειαν των Ελλήνων· αι συμφοραί και τα ανδραγαθήματά των προσήλωσαν εκ νέου όλων τας ψυχάς εις την ελευθερίαν των. Ευχαί, προσφοραί στέλλονται εις αυτούς έως από τους αιγιαλούς της Ινδίας και έως από τους μυχούς των ερήμων της Αμερικής· παρόμοια δε δείγματα της ευγνωμοσύνης του ανθρωπίνου γένους επιθέτουν την κορωνίδα εις την δόξαν της Ελλάδος.

Μακεδονικά

